

Wie staan er op die oude foto?

Heel wat vrijwilligers van Vincentre kennen de oude foto die rond 1884 is genomen op het achterterras van huize Nune Ville aan de Berg in Nuenen. We herkennen op die foto geheel links zittend 'Moe' Anna van Gogh-Carbentus, de moeder van Vincent. En we zien ook Margot Begemann, de geliefde van de schilder in Nuenen. Zij staat, derde van links, voor de tuindeur. Maar wie zijn dan die andere dames?

Deze vraag werd onlangs voorgelegd door Bregje Gerritse, Assistent Conservator van het Van Gogh Museum in Amsterdam aan Peter van Overbruggen en mij. Nu hebben wij wel het nodige gelezen over Vincent, zijn werk en zijn (schilder)relaties, maar wij vonden het toch raadzaam om ons oor te luisteren te leggen bij andere Van Gogh-kenners in Nuenen.

Zo klopten we allereerst aan bij Jacqueline Bekkers. Zij is de huidige eigenares en samen met haar gezin bewoner van Nune Ville in Nuenen. En ze is cultuur-adviseur en ook de beheerder/rondleider in Salon Nune Ville. Bijna elke zaterdag leidt zij bezoekers rond in haar 19e eeuwse stijlkamers met prachtige schilderijen van schildersvrienden van Van Gogh. In dit huis woonden ten tijde van Vincent de gezusters Begemann. *"De dame rechts naast Margot op de foto is zeer waarschijnlijk Willemien van Gogh, het jongste zusje van Vincent"*, aldus Jacqueline Bekkers. *"Zij behoorde tot het naaikransje van Moe Van Gogh."*

We leerden van Jacqueline dat Margot Begemann een van de zes dochters was van dominee Begemann, een voorganger van Ds. Theodorus van Gogh. Margot werd in 1884 de geliefde van Vincent, zij was twaalf jaar ouder dan hij. Margot had nog één zuster onder haar, Johanna. De anderen waren ouder.

drie oudere zusters

We legden de vraag 'wie is wie op deze foto?' natuurlijk ook voor aan Ton de Brouwer, de Van Gogh-kenner bij uitstek in Nuenen. Hij is ook de auteur van diverse artikelen en boeken over de beroemde schilder. Onlangs, in 2018, verscheen van hem een nieuwe editie van zijn boek Van Gogh en Nuenen. Ton wist te melden dat Margots oudste zus Catharina (geb. 21-08-1831) en haar jongste zus Johanna (geb. 12-08-1842) op het moment dat de foto gemaakt werd niet in Nuenen woonden. Catharina woonde toen in Florence en Johanna in Nederlands-Indië. Dus deze dames konden niet op de foto zijn afgebeeld. *"En dus neem ik aan,"* aldus Ton de Brouwer, *"dat op deze foto de andere drie, oudere zusters van Margot zijn te zien."* Dat zijn dan van links naar rechts, allen zittend, **Amalia**, (geb. 01-01-1840) en **Wilhelmina** (geb. 30-10-1836) en **Lutgera** (geb. 20-10-1834). Deze volgorde wordt mede bepaald door de ouderdomsexpressie in de gezichten van deze dames. Ton vertelt dat hij in 1990 al de toenmalige documentaliste van het Van Gogh Museum in Amsterdam zijn op feiten berustende visie op 'wie is wie op deze foto?' heeft doorgegeven.

Overigens waren het juist deze drie oudere zussen die zo faliekant tegen het voorgenomen huwelijk waren tussen Margot en Vincent. Daarom heeft Vincents vriendin een poging gedaan om zich van het leven te beroven door rattengif (strychnine) in te nemen. Door snel ingrijpen kon Vincent deze poging gelukkig voorkomen.

Ook voor Ton de Brouwer is de naam van **Willemien van Gogh** een inschatting voor de dame die op deze foto rechts naast Margot Begemann staat. *"Er is maar één foto van haar die de afbeelding van deze vrouw naast Margot enigszins benadert."* Blijkbaar kwamen Vincents moeder Anna van Gogh en haar jongste dochter Willemien op deze dag op bezoek bij Margot Begemann en haar drie oudere zusters Amalia, Wilhelmina en Lutgera die toen in hun ouderlijke huis Nune Ville woonden.

opnamemoment

Het exacte moment waarop de foto is gemaakt, is niet meer te achterhalen. *"Omdat moeder Van Gogh door haar ongeluk in Helmond nog in juli 1884 niet goed kon lopen"* overweegt Ton de Brouwer, *"denk ik niet dat de opname in het voorjaar of in de zomer van 1884 gemaakt is. Pas in december van dit jaar kon ze nog maar een uurtje wandelen, schreef vader Theodorus."* Ton wijst er ook op dat de verhouding tussen de familie Begemann en de familie Van Gogh door de affaire met Vincent in september 1884 bekoeld was. *"Zouden moe en Willemien dan bij de burens Begemann op bezoek gaan?"* Margot zou pas in maart 1885 definitief naar Nuenen terugkeren. In of direct na de periode waarin gerouwd werd om de dood van Vincents vader op 26 maart 1885 zal deze foto ook niet gemaakt zijn. *"Daarom kan de opnamemoment van de oude foto waarschijnlijk nóg later zijn. Ik denk zelfs na 1886, maar er zijn erg veel vraagtekens!"* aldus Ton de Brouwer. Het weer was in elk geval die bewuste dag goed genoeg om buiten op het achterterras van het huis Nune Ville een kiekje te laten maken. Gelukkig kunnen wij daar nu nog van genieten.

Gerard Netten, Vincentre-gids

onderschrift oude foto

"Op het achterterras van Nune Ville v.l.n.r. 'Moe' Anna van Gogh-Carbentus, Amalia Begemann, Margot Begemann, Willemien van Gogh, Wilhelmina Begemann en Lutgera Begemann